

FONEMINĖ KLAUSA

Gebėjimas skirti fonemas (garsus) - daugeliui vaikų, turinčių kalbos trūkumų, vystosi pavėluotai. Jei kai kurios fonemos (kalbos garsai) vaikui skamba vienodai, jis nebegali kontroliuoti savo tarimo ir atsitiktinai ištaria tai vieną, tai kitą iš painiojamų garsų

Tinkamai išlavintas garsų suvokimas, skyrimas, jungimas garantuos, kad vaikas niekada neturės problemų, mokydamasis rašyti ir skaityti. **Foneminė klausia** – tai gebėjimas iš klausos skirti kalbos garsų akustinius (girdimuosius) požymius.

FONEMINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

- Ivardinti nekalbinius garsus. „Atspėk kas skamba?“, „Gatvės garsai“, „Kieno balsas?“, „Darbo įrankių, buitinės technikos garsai“ ir pan.

- Kalbinių garsų skyrimas (garsų skyrimas garsų sraute). Pvz.: „Sugauk bitę“ tariami

garsai, o
vaikas
išgirdęs

garsą z
suploja: a,
i, z, p, t, d,
z, b, z, o, e,
v, z

(tariame

garsus prisidengę burną), „Išgirk medžių dainą“ (vaikas išgirdęs garsą š linguoja rankomis) s, z, š, z, s, ž, š, s, ž, š, z, s, š ir pan.

- Skiemenų panašių struktūra skyrimas. Kartojamos skiemenų eilės: ta-ta-da, pa-pa-ba, sa-sa-za, ka-ka-ta, sa-sy, su-sū, se-sė, si-sy, ko-kuo, pi-pie, nu-nuo.
- Suskiemuoti žodžius. Plojant rankomis, suskaičiuojame visus žodžio skiemenis (ma-ma, ma-ši-na).
- Atliekame žodžių garsinę analizę. Duodame trumpus žodelius ir skatiname vaiką išvardinti visus garsus, pvz., am, mū, aš, oš... Pateikiame 3-4 garsų žodžius ir skatiname išvardinti visus to žodžio garsus, pvz., man, ola, šoka, saga...
- Garso vietos žodyje nustatymas. Žaidimas: „Kirmėlytės galva“ – pasakyti žodžio pirmą garsą (žodžiai 3-5 garsų: ūžė, saga, namas ir t.t.). „Uodega“ – pasakyti paskutinį žodžio garsą (pvz.: ošė, sako, šaka, medis ir t.t.).

Šaltiniai:

- 📖 <http://maziejisnekoriai.blogspot.lt>
- 📖 <http://www.logopedinis.lt>
- 📖 <https://sites.google.com/site/logopedeonline/kalbos-sutrikimai/fonemine-klausia>
- 📖 <http://www.ikimokyklinis.lt>

KĖDAINIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS
„PURIENA“

KALBOS IR KALBĖJIMO
SUTRIKIMŲ ŠALINIMAS

Kėdainiai
2020 m.

Parengė Monika Unikaitė, vyr. logopedė

TARTIES SUTRIKIMAI

FONETINIAI KALBĖJIMO SUTRIKIMAI

– įvairūs garsų tarimo trūkumai: netaisyklingas garsų tarimas, vienu garsų keitimas kitais arba visiškas garso netarimas.

FONOLOGINIAI KALBOS SUTRIKIMAI

– įvairūs garsų tarimo trūkumai dėl negebėjimo iš klausos skirti panašiai skambančių garsų, juos blogai taria.

ŠALINANT TARTIES SUTRIKIMUS

LAVINAMA:

- ✍ Smulkioji motorika;
- ✍ Artikuliacinis aparatas;
- ✍ Foneminė klausa

SMULKIOJI MOTORIKA

Vaiko kalbos raida pasižymi tam tikru nuoseklumu, o vaiką pradėti ugdyti reikia jau nuo pat kūdikystės. Nustatyta, kad pirštų miklumas tiesiogiai susijęs su sklandžia vaiko kalba. Kuo aktyviau juda pirštai, tuo daugiau impulsų gauna galvos smegenų sritis, atsakinga už kalbą, todėl tuo daugiau stimulų yra pradėti kalbėti.

Smulkioji

motorika - tai koncentruoti vaiko pirštų judesiai, gebėjimas laikyti šaukštą, pieštuką,

lipdyti... Taigi galvos smegenys (jų žievė), rankos (pirštų galiukai) ir artikuliacinis aparatas (lūpų, apatinio žandikaulio ir liežuvio judesiai kalbant) yra tiesiogiai susiję.

MOTORIKOS ĮGŪDŽIŲ LAVINIMAS

Masažuoti pirštukus, jų pagalvėles. Atlikti įvairius pratimus su dygluotu kamuoliuku. Statyti kaladėles. Suglamžyti popierių, surinkti skaičiavimo

pagaliukus. Verti makaronus, sagas, karoliukus. Kirpti tiesias, kreivas linijas, iškirpti apskritimus. Sudėti dėlionės. Lipdyti iš plastilino. Spalvinti viena linija.

Apvedžioti įvairias formas, savo delną. Susirišti batukų raištelius ir t.t.

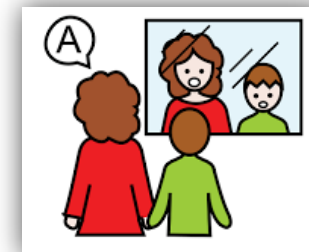
ARTIKULIACINIS APARATAS

Taisyklingai tarti garsus mes galime tik dėka savo artikuliacinio aparato, kuriam priklauso lūpos, liežuvis, apatinis žandikaulis, minkštasis gomurys. Šių organų judesių tikslumas, jėga, sklandumas vystosi palaipsniui, vystantis vaiko kalbai.

Artikuliacinio aparato mankštos tikslas - išlavinti tikslus, pilnaverčius kalbos padargų judesius, reikalingus garsų ištarimui. Ypatingą dėmesį skiriame liežuviui, kadangi tai pagrindinis ir svarbiausias kalbos organas.

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

Atlikti artikuliacinę mankštą reikėtų kasdien, kad įgyti įgūdžiai įsitvirtintų. Geriausia ją daryti 2-3 kartus per dieną po 3-5 minutes. Nereikėtų vaikams pateikti daugiau 3-4 pratimų iš karto. Pratimai atliekami sėdint ar stovint prieš veidrodį.

- „**Šypsėnėlė**“ - lūpos įtemptos, dantukai sukąsti, tarsi sakytume „yyy“.
- „**Dūdelė**“ - lūpos atkišamos į priekį, tarsi sakytume „ūūū“.
- „**Ilgas liežuvėlis**“ - išsižioti ir iškišus įtemptai palaikyti platų liežuviuką.
- „**Pasiek nosį**“ - iškištą liežuviuką kelti aukštyn.
- „**Laikrodukas**“ - išsižioti ir iškištą ilgą liežuviuką judinti į kairę ir į dešinę pusę.
- „**Valytis dantukus**“ - truputi iškišus liežuvį su jo galiuku kairėn-dešinėn pavedžioti išorine apatinių ir viršutinių dantukų puse.
- „**Gyvatėlė**“ - plčiai išsižioti. Siaurą įtemptą liežuvį pakaitomis iškišti kiek įmanoma daugiau į priekį ir įtraukti į burną.
- „**Kalniukas**“ - išsižioti, liežuviuko galiuką atremti į apatinius priekinius dantukus, o likusią liežuviuko dalį pastumti į priekį.
- „**Uogienė**“ - prasižioti ir iškišus liežuviuką „aplaižyti“ apatines ir viršutines lūpas sukant ratuką.